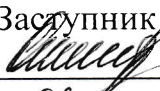

**ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ФАХОВИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ КОЛЕДЖ
КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
імені ВАДИМА ГЕТЬМАНА»**

Затверджено
Заступник директора з НР
 Оксана ВОЛИНЕЦЬ
«01» 09 2023 р.

«МІКРОЕКОНОМІКА»

Програма навчальної дисципліни
за освітньо-професійним ступенем
фаховий молодший бакалавр

Спеціальність 051 – «Економіка»

Освітньо-професійна програма «Логістика»

Спеціальність 071 – «Облік і оподаткування»

Освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування»

Спеціальність 072 – «Фінанси, банківська справа та страхування»

1.1. Освітньо-професійна програма «Фінанси, банківська справа та страхування»

1.2. Освітньо-професійна програма «Митна справа»

Спеціальність 073 – «Менеджмент»

Освітньо-професійна програма «Менеджмент бізнес – організацій»

Спеціальність 075 «Маркетинг»

Освітньо-професійна програма «Маркетинг»

Спеціальність 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Освітньо-професійна програма «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Укладачі:
Ольга ЗАХАРКІВ

Розглянуто і рекомендовано до затвердження
на засіданні предметної (циклової) комісії
економіки, управління та маркетингу
Протокол № 1 від «30» серпня 2023 р.
Голова предметної (циклової) комісії

Ольга ЗАХАРКІВ

КИЇВ – 2023

Дисципліна «Мікроекономіка» - з одного боку, вона пояснює, як і чому приймають рішення окремі господарюючі суб'єкти, а з іншого — вивчає взаємодію суб'єктів у процесі утворення більших структур — галузевих ринків.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Мікроекономіка»
є вивчення мотивації поведінки господарюючих суб'єктів на рівні мікросистем: домогосподарств, фірм, окремих ринків, що функціонують в умовах обмеженості ресурсів та альтернативності напрямків їх використання.

Метою навчальної дисципліни - формування ринкового орієнтованого економічного світогляду і знань щодо методів прийняття оптимальних господарських рішень в умовах обмеженості ресурсів з приводу споживання благ, використання факторів виробництва із врахуванням різних конкурентних ситуацій (ринкових моделей), економічних інституцій

Завдання навчальної дисципліни:

- надання знань про базові положення мікроекономічної теорії;
- прищеплення навичок використання інструментарію мікроекономічного аналізу;
- підготовка до вивчення прикладних дисциплін, що базується на мікроекономічній теорії

Міжпредметні зв'язки: мікроекономіка як наука являє собою комплекс знань, поглядів і ідей. Ця наука тісно пов'язана з громадянською освітою (основи економічних наук), статистикою, маркетингом, менеджментом.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у здобувачів освіти мають бути сформовані наступні компетентності:

- 1) для спеціальності 051 – «Економіка»:

➤ Загальні:

- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- Здатність приймати обґрунтовані рішення.

➤ Фахові:

- Здатність застосовувати економіко-математичні методи для вирішення економічних задач.
- Здатність визначати сегментацію ринку праці, структуру попиту та пропозиції, зайнятості та безробіття.

2) для спеціальності 071 – «Облік і оподаткування»:

➤ Загальні:

- Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.
- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

➤ Фахові:

- Здатність застосовувати економіко-математичні методи для вирішення економічних задач.

3) для спеціальності 072 – «Фінанси. Банківська справа та страхування»:

➤ Загальні:

- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях, виявляти, ставити та вирішувати завдання у сфері професійної діяльності.

➤ Фахові:

- Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.

4) для спеціальності 073 – «Менеджмент»:

➤ Загальні:

- Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.

- Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу та встановлення взаємозв'язків між соціально-економічними явищами та процесами.

➤ Фахові:

- Здатність планувати та управляти часом.
- Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

5) для спеціальності 075 – «Маркетинг»:

➤ Загальні:

- Здатність спілкуватися державною як усно, так і письмово.
- Здатність застосовувати професійні знання у практичних ситуаціях.

➤ Фахові:

- Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.

6) для спеціальності 076 – «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»:

➤ Загальні:

- Здатність до абстрактного мислення, застосування методів наукового пізнання;
- Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями, генерувати нові ідеї.

➤ Фахові:

- Здатність розуміти форми взаємодії суб'єктів ринкових відносин.
- Здатність визначати та використовувати економічні показники для обґрунтування відповідних рішень у сфері підприємницької, торгівельної та біржової діяльності.

Студент повинен:

а) знати

- предмет, систему об'єктивно існуючих законів та економічних категорій;
- систему принципів раціональної поведінки суб'єктів ринку;
- теорію прийняття мотивованих рішень виробниками та споживачами, враховуючи вимоги економічних законів;
- способи застосування аналітичного та графічного аналізу;
- стан основних проблем економічної теорії і економічної політики;

б) уміти

- використовувати набуті знання при тлумаченні поведінки суб'єктів ринку;
- орієнтуватися в системі об'єктивно існуючих ринкових законів;
- збирати фактичні дані, аналізувати й оцінювати їх допустимість, достовірність та достатність для прийняття правильних рішень;
- самостійно здійснювати аналіз мотивів діяльності виробників і споживачів на ринку.

На вивчення навчальної дисципліни «Мікроекономіка» відводиться 90 год 3 кредити ЄКТС для спеціальності:

- 1) 051 – «Економіка»;
- 2) 071 – «Облік і оподаткування»;
- 3) 072 – «Фінанси. Банківська справа та страхування»;
- 4) 073 – «Менеджмент»;
- 5) 075 – «Маркетинг»;
- 6) 076 – «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».

Навчальна програма дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

• Модуль 1. Мікроекономічна модель ринку. Вибір споживача.

Тема 1. Вступ до мікроекономіки. Основи аналізу попиту.

Мікроекономіка як складова частина теоретичної економіки. Багатоаспектність теоретичного аналізу економічних систем. Проблема обмеженості ресурсів і необхідності вибору. Альтернативність цілей використання обмежених ресурсів і раціональність поведінки суб'єктів ринкових відносин. Макро- та мікроекономіка як найважливіші складові сучасної теоретичної економіки, як методологічна, термінологічна база конкретних економічних дисциплін. • Мета, завдання і зміст науки. Предмет курсу. Суб'єкти та об'єкти економічних відносин на мікрорівні. Індивід. Домогосподарство. Ділова одиниця (підприємство). Держава. Мета і завдання науки. Попит і закон попиту. Попит на товари в умовах досконало конкурентного ринку. Ринковий попит як сума індивідуального попиту всіх споживачів певного товару. Форми представлення попиту: аналітична, таблична та графічна. Закон попиту та його пояснення базовими положеннями теорії поведінки споживача. Фактори зміни попиту та їх аналіз. Вплив зміни ціни товару на величину попиту. Вплив зміни нецінових факторів на зміну попиту. Еластичність попиту. Цінова еластичність попиту. Можливі значення коефіцієнта цінової еластичності попиту, їх економічна інтерпретація. Фактори цінової еластичності попиту. Еластичність попиту і виручка продавця. Дохідна еластичність попиту. Перехресна еластичність попиту.

Тема 2. Основи аналізу пропозиції. Ринковий механізм погодження попиту і пропозиції.

Пропозиція і закон пропозиції. Функція пропозиції. Закон пропозиції. Фактори зміни пропозиції та їх аналіз. Аналіз змін пропозиції загалом та величини

(обсягу) пропозиції. Еластичність пропозиції. Взаємодія попиту і пропозиції. Ринкова рівновага. Поняття ринкової рівноваги. Визначення рівноважної ціни та рівноважної кількості товару. Ринкова рівновага за Вальрасом і за Маршаллом. Вплив змін попиту й пропозиції на стан рівноваги, рівноважну ціну та рівноважну кількість товару на ринку. Поняття про надлишок споживача і надлишок виробника. Зміна ринкової рівноваги. Сталість і динамічність ринкової рівноваги. Деякі варіанти комбінації попиту та пропозиції, множинність рівноваги. Сталість ринкової рівноваги. Можливі наслідки державного втручання у формування ринкової рівноваги. Вилив акцизних податків на ринкове становище покупців і продавців. Аналіз ситуацій за різної еластичності попиту і пропозиції.

Тема 3. Вибір споживача. (Теорія граничної корисності благ. Ординалістський підхід щодо вибору споживача).

Теорія граничної корисності та поведінка споживача. Корисність в економічній теорії і проблема її виміру. Поняття «потреби», «види потреб». Економічні блага, їх класифікація. Поняття «корисність», її особливості; спосіб досягнення. Сукупна та гранична корисність. Функція корисності як залежність між кількістю одиниць споживаного блага та рівнем корисності, що досягається споживачем. Закон спадної граничної корисності блага. Процес споживання та динаміка зміни сукупної і граничної корисності. Перший закон Госсена. Закон спадної корисності блага, його графічне подання. Оптимізація споживання за умови множинності споживаних благ. Вплив на поведінку споживача бюджетних стримувань і цін на блага. Модифікація функції корисності як залежності між кількістю споживаних благ і рівнем корисності за умови бюджетних обмежень. Сутність раціонального вибору споживача Рівновага споживача з кардиналістських позицій. Поняття «рівноваги споживача». Модель споживання набору благ. Другий закон Госсена. Еквімаржинальний принцип досягнення раціонального вибору та рівновага споживача. Поняття «попиту на благо». Моделювання поведінки споживача, який прагне раціоналізувати свій вибір з урахуванням спадної граничної корисності блага: визначення індивідуального попиту на благо. Ординалістський підхід щодо вибору споживача. Вибір споживача з ординалістських позицій. Система переваг споживача та її основні елементи: здатність до ранжування альтернатив; транзитивність переваг; ненасиченість благами; взаємозамінність

благ. Множинність благ і повна інформованість споживача як зовнішні умови для здійснення вибору. Криві байдужості, їх властивості. Особливості аналізу функції корисності з ординалістських позицій. Спадний характер і неможливість перетинання кривих байдужості за інших однакових умов. Карта байдужості. Гранична норма заміни (заміщення) благ: сутність і методика обчислення. Наслідок динаміки норми у поясненні форми кривих байдужості. Крайні випадки взаємозаміщення та взаємодоповнення благ. Бюджетна лінія. Бюджетне обмеження та можливості споживача. Бюджетна лінія: рівняння й графічна побудова. Визначення нахилу бюджетної лінії та його кута за зміни цін на блага. Вилив зміни доходу споживача та положення бюджетної лінії на процес споживання. Оптимум споживача як модель раціонального споживчого вибору. Два підходи до оптимізації споживчого вибору, їх гранична інтерпретація. Вирівнювання зважених граничних корисностей і рівновага споживача. Різні випадки досягнення рівноваги: «кутова» і «внутрішня» рівноваги. Аналіз поведінки споживача. Реакція споживача на зміну його доходу. Зміна оптимального стану споживача в результаті зміни його доходу. Графічний аналіз і побудова лінії «дохід споживання». Нахил лінії як свідчення ставлення споживача до благ. Поняття «благо з нормальною споживчою цінністю» і «благо з низькою споживчою цінністю». Крива Енгеля: закон Енгеля-Швабе. Розподіл споживчих затрат за напрямками їх використання. Реакція споживача на зміну цін товарів. Зміна вибору споживача в результаті зміни ціни одного з товарів та обох товарів. Побудова лінії «ціна-споживання». Траєкторія розвитку споживання як результат зниження цін. Побудова лінії індивідуального попиту споживача. Ефект заміщення та ефект доходу. Визначення умов, що аналізуються: моделі зменшення ціни одного з товарів за незмінності цін на інші товари та доходу споживача. Неоднозначність впливу на вибір споживача. Розкладання сукупної зміни обсягу попиту на дві складові: ефект доходу та ефект заміщення. Одно- та різноспрямований вплив ефектів. Парадокс Гіффена. Ефекти заміщення і доходу як основа побудови функції індивідуального попиту на благо в ординалістській теорії корисності.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

Модуль 2. Вибір виробника. Ринки продукту та факторів виробництва.

Тема 4. Вибір виробника. (Мікроекономічна модель підприємства. Варіації факторів виробництва та оптимум виробника).

Підприємство як суб'єкт ринку та виробничо-ринкова система. Підприємство як суб'єкт ринкових відносин, як економічна організація, як найважливіший різновид мікросистем. Найпростіша схема ринково-виробничої системи (вхід, процесор, вихід). Підприємство як закупівельна система, як товаровиробник, як продавець. Динамічність зовнішнього середовища та його вплив на внутрішню динаміку виробництва. Поняття: адаптивність, гнучкість та гомеостатичність виробничо-ринкової системи. Підприємство як центр прийняття рішень. Мотивація поведінки підприємства. Основні види вибору підприємства: що виробляти (продукція, роботи, послуги)? як виробляти (технологія, фактори виробництва)? для кого виробляти (ринки, споживачі, ціни)? Фактор часу та періоди у функціонуванні оптимального та рівноважного станів підприємства. Найважливіші параметри підприємства як мікроекономічної моделі. Фактори виробництва, їх групування та варіації. Поняття і параметри виробничої функції. Сукупний, середній та граничний продукт. Витрати і результати виробництва. Витрати виробництва, економічний та бухгалтерський підходи до визначення. Альтернативні витрати та їх склад. Сукупні, середні та граничні витрати. Поняття: загальний (сукупний, валовий), середній та граничний виторг. Прибуток як кінцевий результат діяльності підприємства. Різні концепції прибутку. Сукупний, середній та граничний прибуток. Часткова варіація факторів виробництва. Виробнича функція з одним змінним фактором та її графічне відображення. Феномен «згасання» виробничої функції. Правило спадної віддачі (продуктивності) змінного фактора виробництва. Еластичність виробництва: поняття, методика обчислення показників, діапазон змін. Обґрунтування управлінських рішень щодо розширення та згорання виробництва. Ізоквантна варіація факторів виробництва. Виробнича функція з двома змінними факторами. Крива однакового продукту (виробничої байдужості) ізокванта. Карта ізоквант. Заміщувальність факторів виробництва. Гранична норма технічного взаємозаміщення. Доповнюваність, подільність, мобільність та інтенсивність використання факторів виробництва. Оптимум виробника. Вибір комбінації виробничих факторів за критеріями мінімізації витрат чи максимізації випуску. Умови комбінації (взаємозаміщення) факторів. Лінія однакових витрат - ізокоста; карта ізокост. Спільний графік однакового продукту та однакових витрат. Траєкторія розширення виробничої діяльності фірми у коротко- та довгостроковому періодах. Межі розширення виробництва

у короткостроковому періоді. Оптимальний шлях розвитку в довгостроковому періоді. Пропорційна варіація факторів виробництва. Збільшення випуску за рахунок пропорційного нарощування обсягів ресурсів. Постійна (стала), спадна та зростаюча віддача від масштабу. Графіки віддачі від масштабу однорідних виробничих функцій. Причини зростаючого та спадного ефекту від масштабу. Еластичність масштабу та її взаємозв'язок з еластичністю виробництва. Витрати виробництва в короткостроковому періоді. Частинна варіація факторів виробництва і функція витрат. Постійні та змінні витрати (сукупні та середні). Типовий характер зміни витрат у короткостроковому періоді. Закон неминучого зростання граничних витрат (зниження дохідності). Ринки продукту.

Тема 5. Ринок досконалої конкуренції. Монопольний ринок.

Модель ринку досконалої конкуренції та її характеристики. Ознаки та умови досконалої конкуренції: атомістичність, відкритість, мобільність ресурсів, прозорість, однорідність товару тощо. Поліполістичний спосіб поведінки суб'єктів ринку. Пропозиція підприємства в короткостроковому періоді, її зв'язок з кривими витрат; графік галузевої пропозиції. Рівновага підприємства та галузі у короткостроковому періоді. Ринковий попит на продукцію підприємства за умов досконалої конкуренції. Графічне відображення попиту, середнього, граничного й сукупного виторгу підприємства. Максимізаційно-мінімізаційні цілі підприємства в короткостроковому періоді. Визначення оптимальних обсягів випуску: два підходи. Поведінка підприємства за умов зміни ринкової ситуації. Правила поведінки підприємства, їх універсальність. Ринок досконалої конкуренції у довгостроковому періоді. Рухомість ринкового попиту і пропозиції. Звуження мотивації діяльності підприємства з одночасним розширенням можливостей маневрування ресурсами. Пропозиція підприємства у довгостроковому періоді. Крива ринкової пропозиції у довгостроковому періоді та можливі її конфігурації (галузі з постійними, зростаючими, спадними витратами, з їх комбінаціями). Довгострокова рівновага підприємства, галузі, ринку та механізм її підтримки. Модель «чистої» монополії та її характеристики. Поняття «єдиний продавець», «ринкова (монопольна) влада» у вузькому та широкому розумінні. " Ознаки «чистої» монополії: єдиний продавець, відсутність замінників товару, бар'єри для вступу конкурентів до монополізованої галузі різновиди монополії. Діагностування монополічної влади. Монополістичний спосіб дій. Монопольний ринок у короткостроковому

та довгостроковому періодах. Крива попиту монополіста. Вибір монополістом ціни та обсягу виробництва. Вплив на поведінку монополіста цінової еластичності попиту. Пропозиція монополіста та особливості її формування. Визначення монопольної ціни. Цінова диференціація та дискримінація. Рівновага підприємства-монополіста у довгостроковому періоді. Досягнення утримання монополістом ринкової влади. Особливості функціонування реальних монополізованих ринків. Аналіз поведінки реальних монополій. Економічні наслідки монополізації галузі. Порівняльна оцінка конкурентного та монопольного ринків. Потреба державного регулювання монополії, антимонопольна політика.

Тема 6. Олігополія. Ринок монополістичної конкуренції.

Основні ознаки олігополії. Нечисленність підприємств олігополістичних В галузях. Загальна взаємозалежність олігополістів. Однорідність або диференційованість продукту. Високі бар'єри для вступу до галузі. Асиметричність ринкової влади олігополістів. Теоретичні моделі олігополії. Олігополістична взаємозалежність та еволюція способу дій учасника ринку. Ринкові лідери та аутсайдери. Узагальнення моделей дуполії за Штакельбергом. Моделі дуполії Курно та Бертрана як відображення ринкової поведінки початківця. Моделювання поведінки олігополістів за функціями їх реакції на ринкові зміни. Стратегія постійного співвідношення цін. Теорія ігор у моделюванні олігополії. Особливості організації олігополістичного ринку. Взаємозалежність олігополістів, цінові війни та схильність до змови. Таємні змови, мовчазні згоди та легальні угоди. Картелі. Нецінова конкуренція. Ефективність олігополії. Суспільна оцінка олігополістичного ринку. Ефективність олігополії порівняно з іншими ринковими структурами. Економічні наслідки олігополії. Можливості державного регулювання за олігополії. Ознаки і поширення монополістичної конкуренції. Спільні риси та відмінності монополістичної конкуренції порівняно з досконалою конкуренцією та чистою монополією. Кількість товаровиробників і диференціація виробів. Умови вступу до галузі. Нецінова конкуренція за даної ринкової структури. Модель поведінки підприємства-монополістичного конкурента. Еластичність попиту за монополістичної конкуренції. Прибутковість і збитковість підприємства у короткостроковому періоді. Визначення оптимального обсягу продажів і цінова політика. Умова досягнення та підтримання конкуренція.

беззбитковості у довгостроковому періоді. Нецінова Суть і передумови розвитку нецінової конкуренції. Поглиблення диференціації продукту: позитивні наслідки і загрози. Реклама товару. Вплив рекламної діяльності на обсяг продажів і витрат. Ефективність монополістичної конкуренції. Наслідки нецінової конкуренції споживачів: діапазон споживчого вибору і втрати вільного часу. Позитивний і негативний аспекти рекламної пропаганди товарів. Надлишкова виробнича потужність, її наслідки для товаровиробника та суспільства в цілому. Ринки факторів виробництва.

Тема 7. Мікроекономічна модель функціонування факторних ринків.

Похідний попит. Взаємозв'язок ринків продуктів і факторів виробництва. Попит на продукти та фактори виробництва. Ринки факторів виробництва, їх функції в економіці. Споживання факторів виробництва: цілі та обмеження. Граничний продукт виробничого ресурсу. Виробнича функція, витрати виробництва та попит на фактори виробництва. Вплив різновиду структури ринку товару на похідний попит. Особливості поведінки підприємства-покупця на моносонічному та олігосонічному ринках факторів виробництва. Похідний попит за досконалої конкуренції на ринку товару. Індивідуальний та галузевий попит на фактори виробництва. Функція похідного галузевого попиту. Зміна обсягу попиту та попиту в цілому. Цінова еластичність попиту на ресурс виробництва. Аналіз залежності між ринком товару та ринком ресурсу щодо обсягів і цін, її графічне представлення. Монопольний похідний попит. Монопольний ринок товару та ринок факторів виробництва. Функція монопольного похідного попиту, аналітичне та графічне представлення. Порівняння похідних попиту за монополії та за досконалої конкуренції. Похідний попит та принцип оплати факторів. Порівняння граничного виторгу та граничних витрат товаровиробника при споживанні одного фактора виробництва. Вартісний граничний продукт і ціна фактора. Умова довгострокової рівноваги підприємства з урахуванням похідного попиту. Загальна характеристика ринку факторів виробництва. Функції ринків ресурсів в економіці. Споживання виробником факторів виробництва: цілі та обмеження. Граничний фізичний продукт ресурсу, методика його обчислення та графічна інтерпретація. Гранична дохідність ресурсу для різних виробників. Граничні витрати ресурсу та максимізація прибутку виробником. Попит на ресурси: зміна обсягу попиту та попиту в цілому. Цінова еластичність попиту на ресурс.

Тема 8. Мікроекономічна модель ринку праці та ринків капіталу і природних ресурсів.

Попит на працю за умов досконало конкурентного ринку ресурсів. Праця як фактор виробництва, її мобільність. Суть та особливості використання поняття «заробітна плата». Характеристики досконало конкурентного ринку праці. Граничний вигравш виробника від найму праці. Обґрунтування рішення про найм. Попит окремого виробника на працю. Формування галузевого та ринкового попиту на працю. Ринкова пропозиція праці на досконало конкурентному ринку. Еластичність пропозиції праці для галузей з різною динамікою виграт на виробництво. Обґрунтування вибору робітника щодо праці та відпочинку: інструментарій ординалістської теорії корисності. Ефекти доходу і заміщення за зміни заробітної плати. Криві пропозиції праці, що «вгинається всередину». Ринкова пропозиція послуг праці. Диференціація заробітної плати. Рівновага на ринку праці: двосекторна модель. Ринок праці з недосконалою конкуренцією. Попит монополії на працю і монопольна рівновага. Монопсонічний та олігопсонічний ринки, їх особливості. Прийняття рішення про наймання на моно- псонічному ринку праці. Монопольна влада продавців праці. Контроль профспілок над пропозицією робочої сили, рівнем заробітної плати та продуктивністю праці. Двостороння монополія і визначення реального рівня заробітної плати. Дискримінація на ринках робочої сили. Проблеми еквівалентності праці. Ринки капіталу та природних ресурсів. Капітал і процентний дохід. Капітал як ресурс тривалого використання; форми капіталу. Рух капіталу і капітальні фонди. Поняття «позичковий процент». Вплив ставки позичкового процента на короткострокові інвестиційні проекти підприємців. Обґрунтування інвестиційних рішень у довгостроковому періоді. Пропозиція заощаджень. Часова перевага як економічна категорія. Гранична норма часової переваги, і графічна інтерпретація. Міжчасове визначення ринкової ставки позичкового процента за умов досконалої конкуренції. Ринкова ставка позичкового процента, однозначність и гля позичальників і кредиторів. Вилив зміни ставки на рівноважний обсяг підприємницьких інвестицій. Поняття «поточна, або дисконтована вартість», методика обчислення. Поточна вартість і

ринкова ціна основних фондів. обґрунтування інвестиційних рішень щодо придбання основних фондів. Ризик в інвестуванні та оцінка надійності вкладень. Особливості прийняття рішень щодо інвестування у людський капітал. Функціонування ринків природних ресурсів Загальна ринкова рівновага.

Тема 9. Загальна рівновага та економічна ефективність.

Поняття ринкової рівноваги, її аналіз. Часткова та загальна рівновага. Необхідність визначення ринкової системи як цілого, дослідження взаємодії та взаємозалежності її частин. Аналіз загальної рівноваги, його етапи. Ефект зворотного зв'язку. Система рівнянь загальної рівноваги за Вальрасом. Закон Вальраса. Рівновага обміну. Необхідність і вигоди ринкового обміну. Порівняння граничних норм заміщення для пар товарів, що обмінюються. Діаграма Еджворта. Ефективність при обміні. Крива контрактів. Парето-ефективний розподіл. Крива можливостей споживачів. Загальна рівновага за Парето. Ефективність у виробничій сфері. Розподіл виробничих ресурсів. Діаграма Еджворта. Крива виробничих контрактів. Парето-оптимальний розподіл ресурсів. Рівновага виробника на конкурентному ринку факторів виробництва. Крива виробничих можливостей та ефективність випуску. Ефективність на конкурентних ринках товарів. Загальна рівновага та економіка добробуту. Сукупна (зведена) ефективність конкурентних ринків (при обміні, при використанні вкладень у виробництво, на ринку товарів). Причини обмеженої спроможності ринкового регулювання: наявність ринкової влади, непрозорість ринків і неповна або асиметрична інформація, вплив зовнішніх ефектів, існування суспільно значущих благ, позаринкова діяльність суб'єктів ринку та неринкові механізми регулювання тощо. Оптимум і квазіоптимум ринкової системи. Теорія загальної рівноваги та політика у галузі економіки добробуту. Критерії оцінки добробуту.

НАВЧАЛЬНО - МЕТОДИЧНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. *Мікроекономіка : підручник / Наливайко А.П. та ін.; за наук. ред. А.П. Наливайка.- К.КНЕУ, 2016. – 670 с.*
2. *Практикум з мікроекономіки до підручника «Мікроекономіка» за наук. ред. А.П. Наливайка/Є.В. Прохорова(кер.кол.авт).- К.: КНЕУ, 2016.- 522с.*
3. Рудий М.М., Жебка В.В. Мікроекономіка: Навч. пос. — К.: Центр навчальної літератури, 2019. — 360 с.
4. Мартин О. В. Мікроекономіка: теорія, тести, задачі. частина І: навчальний посібник. Львів: ЛДУ БЖД, 2021 – 271 с.
5. Г. Е. Гронтковська, А. Ф. Косік. Мікроекономіка практикум 3-є видання. доповнене. К.: Центр учбової літератури, 2021 – 417 с.
6. Гронтковська Г.Е, Косік А.Ф. Мікроекономіка. Практикум: Навч. пос.- 3-тє вид., доповнене. – К.: Центр навчальної літератури, 2019. – 418 с.
7. Талавиря М.П., Байдала В.В., Бутенко В.В., Болгарова Н.К., Пащенко О.В., Гуца І.О. Економічна теорія: Навчальний посібник для студентів закладів вищої освіти. Перевидання. К.: Наукова столиця. 2020. – 338 с.

Додаткова література

8. Аналітична економіка: макроекономіка і мікроекономіка: підручник: у 2 кн. /С. М. Панчишин, П. І. Островерх, І. В. Грабинська та ін.; за ред. С. М. Панчишина, П. І. Островерха. – 3-тє вид., виправл. та доп. – Л.: Априорі, 2017. – Кн. 1: 567 с.
9. Базілінская О., Мініна О. Мікроекономіка. К.: ЦУЛ, 2019. – 352 с.
10. Безугла В.О. Мікроекономіка. Видавництво «ЦУЛ», 2017. – 288 с.
11. Білецька Л.В., Білецький О.В., Савич В.І., Економічна теорія: політекономія, мікроекономіка, макроекономіка. 2-ге видання. Навч. пос. — К.: Центр навчальної літератури, 2019. – 688 с.
12. Економічна теорія: політична економія, мікроекономіка, макроекономіка [Текст]: 2-ге вид. перероб. та доп. Навч. посіб. / Н.П. Мацелюх, І.А.

Максименко, І.М. В.В. Мартиненко, П.В. Круш, М.М. Телішук, та ін. – К.:
Видавничий центр “Кафедра”, 2017. – 220 с.